

LEEGKERK – NEDERLANDS HERVORMDE KERK

We zien bij deze kerk een duidelijk verschil tussen de noord- en westgevel en het koor en de zuidgevel. In het oudste deel, uit de eerste helft van de 13e eeuw, herkennen we het laatromaans in de kraalprofielen om de kleine rondboogvensters, de spaarvelden en de ingang. Van een heel andere aard is het laatgotische deel uit de 16e eeuw met de grote spitsboogramen en de forse steunberen, die de wand duidelijk geleiden. De afdekking met dakpannen is van later tijd. Een scherp gesneden waterlijst vormt een nadrukkelijk horizontaal accent. Naar het voorbeeld van enkele bewaard gebleven schoren tegen de koorsluiting zijn de overige steunberen op hun oude fundament gereconstrueerd. Omdat de zuidmuur bij de herbouw in de 16e eeuw zonder voldoende fundering binnenwaarts was verplaatst waren kostbare grondvoorzieningen nodig bij de restauratie. Tevens werd het muurwerk verlaagd, zoals de oversneden raam- en niskoppen (d.w.z. dat de daken de bovenzijden van de ramen en nissen enigszins overlappen) van de noordmuur laten zien. Deze kerk telde drie gewelfjucken of traveeën; de oostelijke travee is vervangen door een vijfzijdig koor met vensters in twee vakken. Opvallend in de zuidwand is de geprofileerde deur met daarboven een raam, het geheel in een hoge spitsboog gevat. Voor de wederopbouw van de kerk zijn in de 16e eeuw stenen van de vroegere kerk gebruikt. Men heeft kunnen vaststellen dat deze wanden oorspronkelijk bepleisterd en beschilderd waren. Op het in de 17e eeuw afgewolfd westelijke deel van het dak staat een klein, ietwat speels dakruitertje uit de 18e eeuw. In de dakruiter hangt een in Mechelen gegoten klok uit 1554. Het dak van het schip is belegd met links dekkende pannen.

Het interieur, oorspronkelijk gedekt met koepelgewelven, is in de loop der eeuwen flink gewijzigd. De gewelven zijn, vermoedelijk als gevolg van oorlogshandelingen tussen Groningers en Saksen, in het begin van de 16e eeuw verdwenen. Daarvoor kwam in de plaats een houten balkenzoldering in de traditionele blauwgroene kleur. Bij de restauratie heeft men het bankenplan uit de 18e eeuw niet hersteld: dat zou te duur worden. De kansel van 1647 met de oude houten lezenaar toont de gebruikelijke barokke decoratie uit de 17e eeuw: boogpanelen tussen de hoekzuiltjes en cartouches. De poot en de trap zijn van 1867. Vóór de restauratie stond de kansel tegen de zuidwand. Het koperen doopbekken op een smeedijzeren stander is van 1675. De zerken komen uit de 17e t/m de 19e eeuw. Een muur met een nauwe doorgang, die weliswaar niet van de herbouw dateert, maar nog wel in de katholieke periode zal zijn geplaatst, zondert het koor van het schip af. Het lichtere muurwerk is er later opgezet. Misschien wijzen de nissen en het lage venster (hagioscoop?) in de noordwand op een vroeger altaar. Een zeldzaamheid in Groninger kerken is het tiengebodenbord uit 1653; de huidige kleuren zijn van latere tijd. Op de wanden uit de 13e eeuw is nog te zien waar vroeger de gewelven zaten. Het koor bevat aan de noordoostkant het sacramentshuis en heeft aan de zuidoostzijde een piscina, beschilderd met steentjes- en vogelmotieven.

Lange tijd heeft de kerk geen orgel gehad, waardoor de vensters in de westwand onbelemmerd licht doorlieten; dit zorgde voor een bijzondere lichtval. In 1990 werd er een kistorgel geplaatst, dat zich in de collectie van de Stichting Oude Groninger kerken bevond en een zwervend bestaan leidde. Het werd in 1978 vervaardigd door de Fa. Orgelbouw Avia uit Bergen op Zoom.